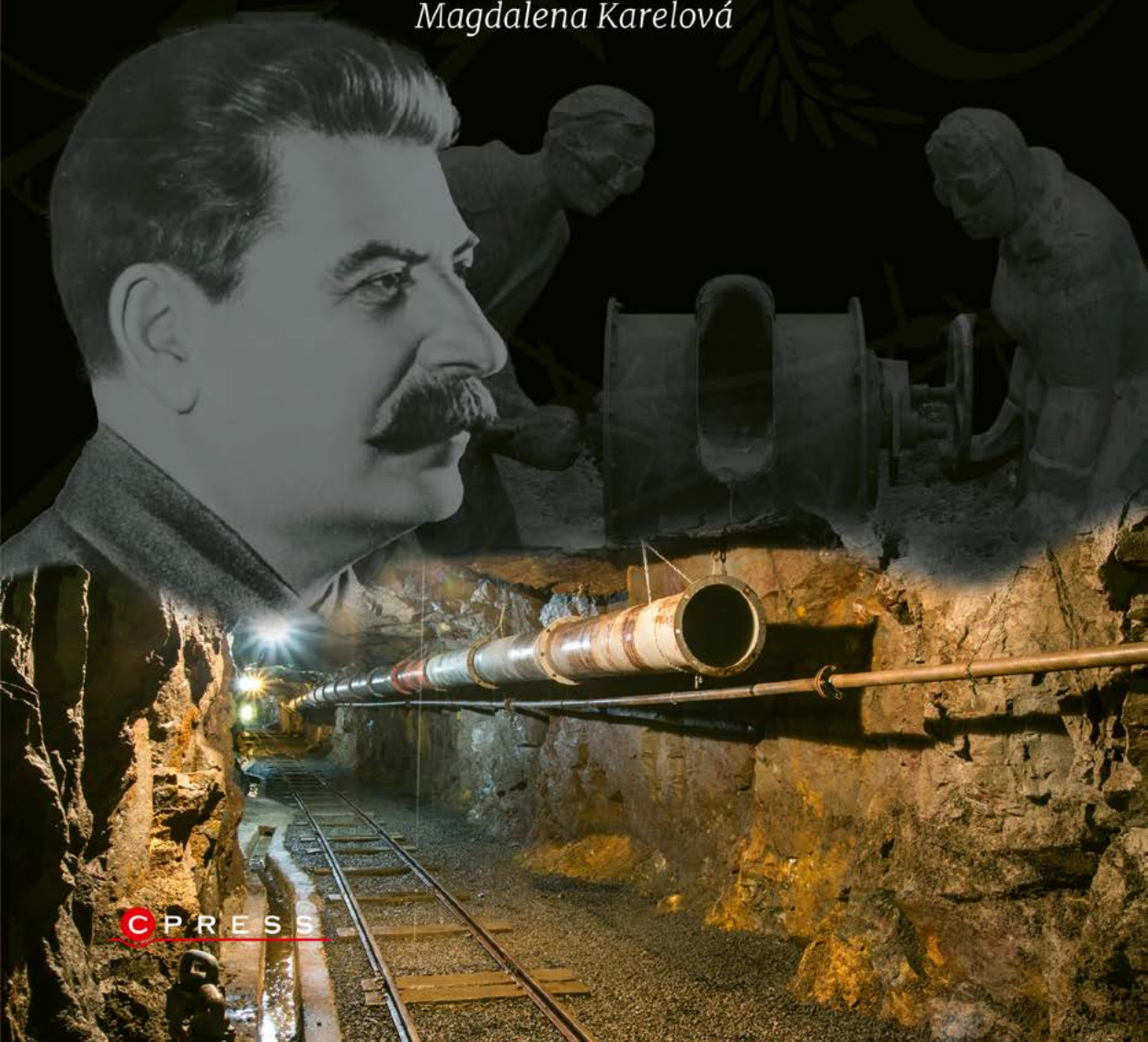

FASCINUJÍCÍ MÍSTA ČESKÉ HISTORIE

Tajemná místa komunismu

Magdalena Karelová

C PRESS

Tajemná místa komunismu

Fascinující místa české historie

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.cpress.cz

www.albatrosmedia.cz

Magdalena Karellová

Tajemná místa komunismu – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

Tajemná místa komunismu

Fascinující místa české historie

Magdalena Karelová

 CPRESS

Brno
2018

Praha	4
Středočeský kraj	42
Jihočeský kraj	58
Plzeňský kraj	78
Karlovarský kraj	98
Ústecký kraj	114
Liberecký kraj	134
Královéhradecký kraj	154
Pardubický kraj	174
Kraj Vysočina	186
Brno	204
Jihomoravský kraj	214
Olomoucký kraj	232
Moravskoslezský kraj	252
Zlínský kraj	276
Rejstřík	291

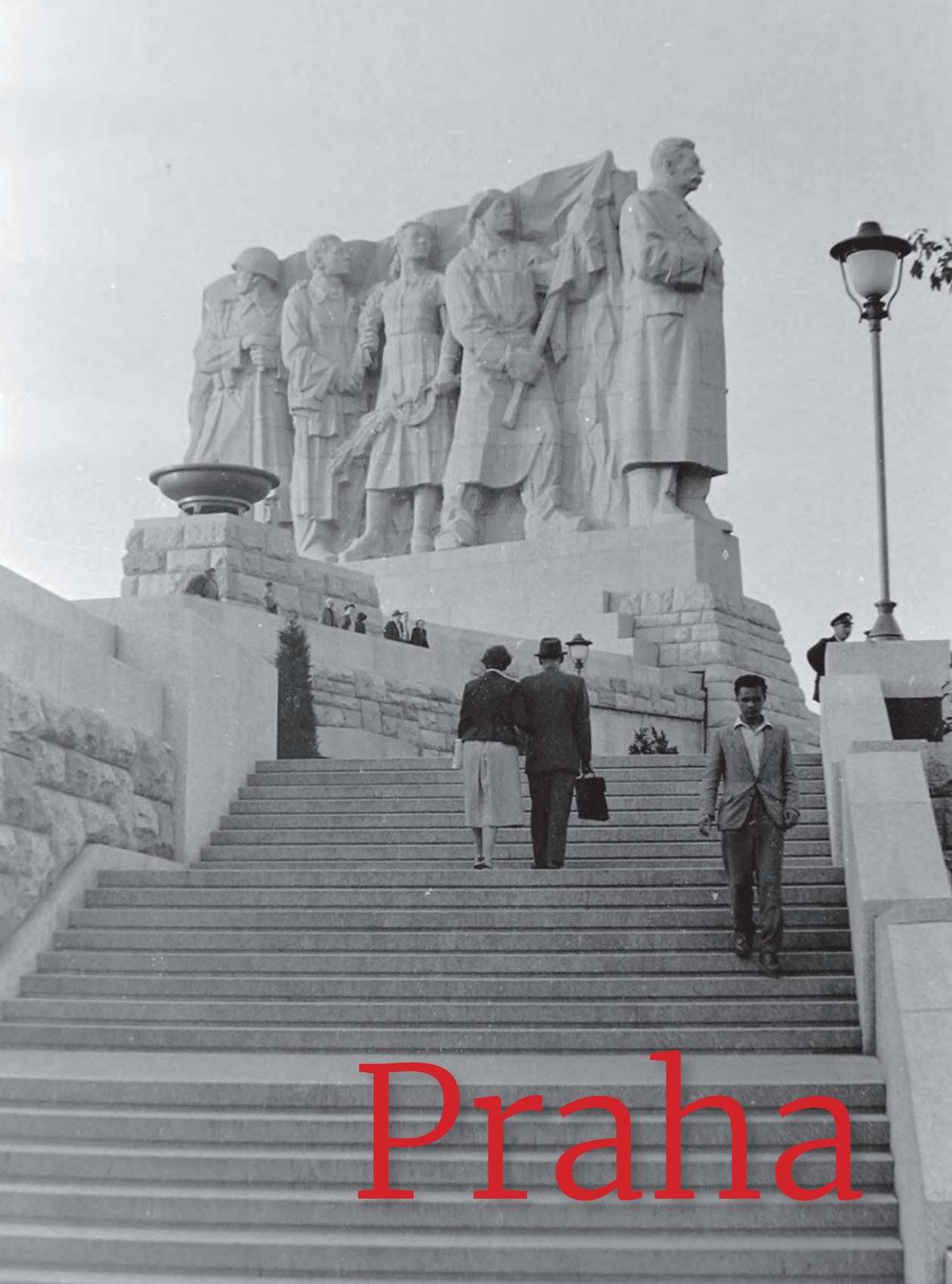
Vážení čtenáři. Dostává se vám do rukou průvodce, se kterým se vydáte po stopách socialismu. Přestože z hlediska dějin lidstva to byl pouhý časový zlomek, pro Českou (respektive Československou) republiku bylo toto období velmi významné, neboť trvalo téměř polovinu její existence a mělo naprosto zásadní dopad na veškeré sféry života občanů.

Ať už na toto období pohlížíte jakkoli, byla to doba, kdy v naší zemi stejně jako dnes žili lidé, kteří vykonali něco výjimečného, čímž se navždy stali součástí našich dějin, v tom pozitivním i negativním smyslu. Tato kniha se žádným způsobem nesnaží bývalý režim hodnotit, a tak v ní vedle sebe naleznete mnoho zajímavých lokalit, unikátních staveb, retro muzeí, uměleckých děl a zpřístupněných krytů civilní obrany, ale i komunistické lágry, památníky monstrprocesů a kolektivizace a muzea železné opony.

Doufáme, že na následujících stránkách načerpáte nejen inspiraci pro výlety, ale i trochu poučení.

Veškeré lokality jsou pro snazší orientaci opatřeny GPS koordinátami. Příjemnou cestu za poznáním vám přeje

autorka

Praha

Praha by si, co se týče památek na minulý režim, zasloužila samostatnou knihu, a to i vícesvazkovou. V metropoli je mnoho muzeí, architektonických zajímavostí i pietních míst a památníků. Stále častěji je, stejně jako v dalších městech, nabízena i možnost komentovaných procházek Prahou, které se zaměřují na konkrétní architekty i na období socialismu obecně.

Most intelligence

Tuto přezdívku nese nejjižnější železniční most přes Vltavu na území Prahy, oficiálně zvaný Branický, který slouží jako spojka mezi stanicemi Praha–Radotín a Praha–Vršovice. Tato takzvaná Jižní spojka měla být součástí železničního obchvatu centra města a most byl naplánován již roku 1920. Skutečné zahájení prací však nejprve zbrzdila krize a posléze válka. Projekt Jižní spojky, dle návrhu Ing. Jiřího Klimeše, přišel na řadu až roku 1949 v rámci budovatelského nadšení. Jenže budovatelské nadšení té doby často postrádalo koncepci a v případě Branického mostu to platilo dvojnásob. Stavba byla dokončena roku 1954, ale návazné části tratě v té době položeny nebyly, a tak trvalo dlouhých 10 let, než po mostě dne 30. května 1964 projel první vlak. Kromě toho byl most projektován jako dvojkolejný, ale druhá (jižní) kolej byla nakonec zrušena, protože navazující tunel v Malé Chuchli zůstal z technických důvodů jednokolejný. Některé zdroje také uvádějí, že poloměr oblouku na západní straně mostu by byl pro dvojkolejnou trať příliš malý.

Mostu na věhlasu rovněž nepřidalo, že valnou část stavebních prací vykonávali vzdělaní lidé, kteří nebyli novému režimu pohodlní, museli opustit svá zaměstnání a živit se dělnickými profesemi. Od té doby stavba nese přívlastek Most intelligence.

Branický most je unikátní nejen svojí historií, ale i technickým řešením. Má 15 oblouků a délku 910 m, což z něj činí druhý nejdelší viadukt v zemi. Je ze železobetonu, protože ocel byla v poválečném období nedostatečná a jedná se o technicky velmi náročné dílo. Při stavbě mostu byly použity i kesony umožňující zakládání stavby ve vodě.

Informace:

📍 GPS: N 50°2.33888', E 14°24.41703'

Běžnému pozorovateli snadno unikne, že toto úctyhodné dílo přemostuje Vltavu i ulice Strakonickou a Modřanskou

Husákovo ticho

Pod tímhle zvláštním názvem Pražané znají Těšnovský tunel mezi budovami ministerstva dopravy a zemědělství a Vltavou, zahroubený pod částí nábřeží Ludvíka Svobody. Tunel dlouhý 355 m byl otevřen roku 1980. Za svoji posměšnou přezdívku vděčí skutečnosti, že dříve v budově ministerstva dopravy sídlilo ÚV KSČ a nacházel se zde také byt jejího generálního tajemníka a prezidenta ČSSR Gustava Husáka, kterého samozřejmě nebylo radno rušit dopravním ruchem z ulice.

A není divu, jedná se o zdánlivě nesmyslný mělký tunel, který skutečně začíná a končí spolu s klíčovými budovami socialismu. Skutečnost je však zřejmě pragmatictější. Tunel tvoří součást křížení se Severojižní magistrálou, na kterou se pobřežní tah napojuje na Hlávkově mostě, takže bylo nutné vytvořit mimoúrovňové křížení s nábřežím a z nedostatku prostoru se tunel ukázal jako nejlogičtější řešení.

V budově ÚV KSČ, dnes budově ministerstva dopravy, byl za „Husáka“ vybudován protiletectký kryt. Kryt byl funkční až do povodní r. 2002, během kterých došlo ke zničení jeho vybavení. U příležitosti výročí sametové revoluce se prostory krytu, Husákův byt i některé reprezentační místnosti této unikátní budovy otevírají veřejnosti.

Informace:

 GPS: N 50°5.59800', E 14°25.57800'

Grand Hotel International v Dejvicích

Hotel International je svými 88 metry nepřehlédnutelnou dominantou Dejvic a zároveň prvním pražským mrakodrapem. Byl postaven z rozhodnutí někdejšího ministra obrany a Gottwaldova zetě Alexeje Čepičky v letech 1952–1956 jako pompézní ubytovna pro generály zemí Varšavské smlouvy. Dodnes také přiléhá k areálu dejvických kasáren, se kterým původně tvořil jeden celek. Jenže po zahájení jeho provozu armáda došla k závěru, že tak velký hotel nepotřebuje, a budova se stala součástí sítě hotelů Čedok, což vyžadovalo drobné a poněkud úsměvné úpravy, například tělocvična byla sice přestavěna v kongresový sál, ovšem ještě nějakou dobu ze stropu visely kruhy. Ale nepředbíhejme.

Unikátní šestnáctipatrová stavba dle návrhu arch. Františka Jeřábka s kolektivem sestává ze dvou nižších křídel a ústřední budovy završené arkádou, patnáctitunovým tulipánem a špicí s rudou hvězdou. Neméně honosně byl pojat

International byl nejluxusnějším hotelem Prahy až do roku 1974, kdy jej předběhl modernější Intercontinental na Starém městě

i interiér plný maleb, fresek, reliéfů a vzácných gobelínů od našich předních umělců, jako byli například Max Švabinský nebo Cyril Bouda. Jeden z nich, gobelín *Praga Regina Musicae* umístěný ve vstupní hale, skrývá unikát, a to Stalinův pomník na Letné ve středu díla. S pádem Stalinova kultu padl rozkaz pomník ze všech děl odstranit, ale pod svícnem bývá nejvíce tma, a tak se na tento zapomnělo. Na zakázku vyráběný interiér z mramoru, vzácného dřeva, kovu a skla se z větší části podařilo zachovat. Zmizelo však 13. patro, které v moderních hotelech nenajdete. V dobách slávy ukrývalo zimní zahradu plnou cenných rostlin.

Absurditu doby dobře vystihuje Čepičkův plán, aby se slavnostního otevření hotelu zúčastnil i Stalin. Jeho představa byla, že Stalina na centrálním schodišti uvítá špalír všech našich 44 generálů. Jenže schody byly už hotové, ovšem bylo jich méně, takže Čepička rozhodl, aby byly upravené na požadovaných 22. Změna výškové úrovně střední budovy je dodnes patrná, žel Stalin mezitím zemřel, takže špalír se nekonal.

Vrcholová špice zakončená hvězdou je součástí složitého mechanismu, který umožňuje její zasunutí do korpusu věže a údržbu. Hvězda je prosklená a dříve se uvnitř nacházelo osvětlení, aby do daleka rudě zářila.

Na opačném konci stavby, v druhém suterénu, se nalézají protiatomové kryty s kapacitou až 600 osob, které se dochovaly v původním stavu. Měly poskytnout útočiště až na 14 dní a jsou dokonce opatřeny náhradními výstupy pro případ, že by se budova po bombardování zřítila. Jeden z těchto výstupů uvidíte na autobusové zastávce před hotelem.

V roce 1957 byly dokončeny interiéry hotelu, prozatímně nazývaného Družba, a proběhla také soutěž o nové jméno. Z různých, občas i jízlivých přídomek, jako Eldorádo, Stalinův dort nebo Čepičkův barák, byl vybrán neutrální název International, pod kterým ho většina Pražanů zná dodnes.

Pomineme-li politické pozadí, jde o nesmírně cennou stavbu, i když si také vzhledem k absenci bezpečnostních prvků vyžádala velké množství životů, někdy se hovoří dokonce o stovkách. Je významným příkladem takzvané stalinské architektury a je pravděpodobně nejvýznamnější stavbou socialistického realismu u nás, díky čemuž byla roku 2000 zařazena na seznam národních památek.

Informace:

✉ Koulouva 1501/15, Praha 6 📍 GPS: N 50°6.56387', E 14°23.61418'

Kam v okolí?

Socha maršála Koněva – Nedaleko hotelu se nachází socha, která je pro jedny symbolem osvobození Prahy, pro jiné trnem v oku. Tahanice dokonce vyústily v petici na její zachování, a tak se radnice rozhodla, že socha zůstane, ale bude doplněna o tabulku, která bude informovat i o kontroverzní minulosti sovětského vojévůdce, například velení akce, při níž bylo krvavě potlačeno povstání v Maďarsku roku 1956.

Socha se nachází na náměstí Interbrigády od roku 1980 a jejím autorem je akad. sochař Zdeněk Krybus.

Památník obětem komunismu

Na úpatí Petřína ve směru z ulice Újezd stoupají betonové schody, na kterých stojí stylizované lidské postavy. První v čele je úplná, ale postupně se mění v torza. Zástup kráčejících mrtvých má symbolizovat utrpení muklů i jejich nezlomnost. Nepadají, nemají tendenci se vzdát.

Do prvního schodu jsou zapuštěny kovové desky s textem: *Oběti komunismu 1948–1989: 205 486 odsouzeno – 248 popraveno – 4 500 zemřelo ve věznicích – 327 zahynulo na hranicích – 170 938 občanů emigrovalo.* Stejná informace je i na bronzovém pásu, který se táhne středem celého schodiště.

Pomník z dílny sochaře Olbrama Zoubka a architektů Zdeňka Hölzla a Jana Kerela byl odhalen roku 2002 zástupci Konfederace politických vězňů, radnice Prahy 1 a pražského magistrátu.

Informace:

✉ Újezd, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.87072', E 14°24.24650'

Kam v okolí?

KGB muzeum – Nepamatujete se, anebo již nevíte, co znamenaly zkratky jako KGB, RSFSR, NKVD, GPU, OGPU nebo MGB? Zkuste se tedy vydat do KGB muzea, kde se to dozvíte. Poutavá expozice obsahuje mimo jiné předměty, které patřily sovětským pohlavářům, a zajímavý úhel pohledu na historii přináší fotografická výstava Praha 1968 očima důstojníka KGB.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 350 Kč 📧 Vlašská 13, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.22782', E 14°23.97103'
🌐 kgbmuseum.com/cz

Bartolomějská

Bartolomějská ulice je již téměř 200 let nejstarší policejní adresou v Praze. Policejní ředitelství sídlilo „ve čtyřce“ od roku 1835, ale policie si postupně pronajímala a skupovala i další domy, až obsadila téměř celou ulici. Za první republiky zde úřadoval slavný Josef Vaňásek, kterého zná celý národ díky filmové postavě policejního rady Vacátka.

Smutnější však je, že zde byl před cestou do Brixenu vězněn i K. H. Borovský, a to v hradební věži, která byla součástí gotického opevnění Starého Města pražského a nachází se právě ve dvoře čtyřky.

Novodobá historie Bartolomějské nijak veselá není, a to zejména ve spojitosti s budovou č. 7, takzvanou kachlíkárnou.

V letech 1947–1963 v ní byla vazební věznice. Přestože měla v původně 20 celách pojmut 120 vyšetřovaných, v 50. letech v nich běžně čekalo na výsledky až 350 osob. Její kapacita byla navýšena až roku 1954, ale podmínky zůstaly i nadále zoufalé. Z inspekce ministerstva vnitra v roce 1950 vyplývá, že v celách pro 12 osob jich bylo 45, takže spaly i v sedě na zemi. Věznice sloužila krajskému velitelství StB v Praze a také jako soustředovací stanice pro tábory nucených prací. Například jen za prvních pět měsíců roku 1949 prošly věznicí 4 000 osob.

Kachlíkárna byla hlavním sídlem StB a právě sem byli také občané přivoláváni k výslechům. Dnes je budova ve správě Policie ČR.

Lennonova zeď

Na Kampě, jen několik kroků od Karlova mostu, se ve stínu stromů na Velkopřevorském náměstí ukrývá pestrobarevně pomalovaná zeď. V dnešní době, kdy tagy a graffity „vylepšují“ kdejaký kout, ji možná minete bez povšimnutí, ale v dobách reálného socialismu představovala významné místo tichého nesouhlasu a odporu již od 60. let, kdy na ní lidé zanechávali vzkazy pro nedaleko žijícího Jana Wericha nebo vyjadřovali svůj názor na režim, za což si vysloužila přídomek „Zeď nářků“.

Když byl 8. prosince 1980 zastřelen John Lennon, pietní akce se konaly po celém světě. V tom socialistickém však k velké nevoli režimu, protože volnomyšlenkářský John Lennon zosobňoval vše možné, jen ne ideál socialistického člověka. Protože oficiální pietní akce nepřipadala v úvahu, lidé vytvořili improvizované pietní místo právě zde. Zapalovali tady svíčky a na přilehlou zeď začali malovat dílka připomínající tohoto umělce a jeho tvorbu. Zeď byla několikrát pečlivě zabílena, ale vždy netrvalo dlouho a obrazy a úryvky písní vyjadřujících touhu po svobodě byly zpět.

Po revoluci byla zeď několikrát přetřena různými uměleckými skupinami, údajně kvůli vymizení původního genia loci. Její současná podoba je živelná, ale místo je stále oblíbenou turistickou atrakcí.

Informace:

📍 Velkopřevorské náměstí, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.17345', E 14°24.41853'

Pamětní deska 17. listopadu 1989

Pochod studentů u příležitosti 50. výročí uzavření českých vysokých škol nacisty skýtal možnost legální manifestace studentů. Tichý pochod však záhy přerostl v protikomunistickou demonstraci. Na Národní třídě došlo ke střetu s bezpečnostními složkami, který vyvolal vlnu nevole a přerostl v události, jež v současnosti označujeme jako sametovou revoluci.

Dnes se v těchto místech nachází výmluvná bronzová pamětní deska nazvaná Ruce z dílny Otakara Příhody a Miroslava Krátkého. Deska s reliéfem dlaní ve vítězném, nebo naopak obranném gestu nese prostý nápis 17. 11. 1989.

Donedávna se ukrývala v podloubí Kaňkova domu, ale protože podloubí, které bylo vytvořeno až v 50. letech 20. století, bylo z bezpečnostních důvodů zrušeno a majitel objektu se je rozhodl navrátit do původního stavu z doby baroka, pamětní deska byla přesunuta na čelní fasádu.

Deska se stala klíčovým místem oslav Dne boje za svobodu a demokracii

Informace:

✉ Národní 118/16, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.91987', E 14°25.07970'

Muzeum studené války v hotelu Jalta

Hotel Jalta, vybudovaný roku 1953, má rozsáhlé podzemí, kde se nacházel protiatomový kryt pro 150 osob, který měl sloužit jako krizový štábní kryt i jako nemocnice. Hotel byl vystavěn na přání prezidenta Antonína Zápotockého, který se jako vyučený kameník podílel (ideově) na jeho vzhledu. Hotel sloužil především prominentům, vysokým důstojníkům Varšavské smlouvy a hostům ze Západu. Z toho důvodu bylo také v hotelu rozmístěno odposlouchávací zařízení a StB monitorovala téměř veškeré hovory.

Dnes se v prostorách krytu nachází muzeum s tematickými expozicemi o historii ČSR a ČSSR, ozbrojených složek, železné oponě i o samotném hotelu. Poučíte se tu o odposlouchávacích zařízeních, uvidíte profesionální armádní vybavení a můžete si vyzkoušet, jak dobře si pamatujete Morseovu abecedu.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 150 Kč ✉ Václavské nám. 45, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.87177', E 14°25.71298' 🌐 muzeum-studene-valky.cz

Hotel Jalta

Budova Federálního shromáždění

O sídle parlamentu se hovořilo již od roku 1918 a původně se jeho stavba plánovala do oblasti Letné. Po únoru 1948 byl projekt zastaven a až na přelomu let 1965 a 1966 byla vypsaná soutěž na přestavbu bývalé Pražské burzy peněžní a zbožní na Vinohradech pro potřeby Federálního shromáždění. V soutěži zvítězil Karel Prager s neortodoxním „domem nad domem“ čili dvoupodlažní nástavbou v mostní konstrukci vynášenou čtyřmi štíhlými sloupy. Stavba byla realizována v letech 1966–1973 a v mnohém předběhla svoji dobu. Například terčové zavěšení skla na fasádě bylo tehdy největší svého druhu na světě. Budova vzbudila dokonce větší mezinárodní ohlas než vysílač na Ještědu, ale protože arch. Karel Prager, přezdívaný také jako Karel Gott české architektury, upadl po roce 1968 v nemilost režimu, jakékoliv diskuze o stavbě byly zakázány a neobjevila se o ní zmínka ani v československém odborném tisku. Budova byla vyhlášena kulturní památkou v roce 2000.

V letech 1995–2009 budovu využívalo Rádio Svobodná Evropa a dnes patří Národnímu muzeu, které plánuje propojení objektu podzemním tunelem se sousedící původní budovou Národního muzea. V části budovy má Národní muzeum různé expozice již dnes, takže interiér si můžete přijít prohlédnout na vlastní oči.

Informace:

📍 Vinohradská 51/1, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.78752', E 14°25.90773'

Budova VÚ makromolekulární chemie se pyšní první závěsovou stěnou v ČSSR, která splňovala západní technické a estetické parametry

Víte, že...

Karel Prager (1923–2001) byl označován za vizionáře socialistické architektury, ale jeho odvážné projekty byly často širokou veřejností přijímány rozporuplně.

Mezi jeho další významné projekty patří například Nová scéna Národního divadla, nebo budova Komerční banky na Smíchově. Jeho nejoceňovanější stavbou je budova Výzkumného ústavu makromolekulární chemie ČSAV na Břevnově, která využívá významné technické inovace, např. bezprůvlakové betonové stropy. Stavba byla r. 2000 prohlášena za kulturní památku.

Rádio Svobodná Evropa a Hlas Ameriky

Vzhledem k všudypřítomné cenzuře byl jedním z mála zdrojů nezkreslených informací poslech zakázaných rádiových stanic. Rádio Svobodná Evropa bylo založeno americkým kongresem pro šíření objektivních informací v zemích s totalitními režimy. Vysílání v češtině bylo zahájeno 1. května 1951, ale na našem území byla tato „štvavá vysílačka“ rušena.

Hlas Ameriky byl založen již roku 1942 a stejně jako u Svobodné Evropy bylo jeho hlavním programem poskytování necenzurovaných informací. Vysílání v češtině bylo zahájeno v roce 1942.

El Grečkova freska

Jestliže termín El Grečkova freska neznáte, ale evokuje ve vás pocit nějakého umění, realita vás asi trochu zaskočí.

Během událostí v srpnu 1968 byla nesmyslnou a zběsilou střelbou vojáků armád Varšavské smlouvy vážně poškozena fasáda budovy Národního muzea včetně reliéfů a soch. Brzy se pro nový vzhled fasády vžilo výše zmíněné označení, které vychází ze jména Andreje Grečka, tehdejšího ministra obrany Sovětského svazu, a zároveň odkazuje na podobnost se jménem významného malíře řeckého původu El Greca (asi 1541–1614).

V rámci současné rozsáhlé rekonstrukce budovy byly opraveny sochy a reliéfy, ale co se týče fasády a sloupů, bylo rozhodnuto, že plomby, jimiž byly díry po střelách vyspraveny, zůstanou barevně odlišené a spolu s pamětní deskou, která bude na budově po ukončení rekonstrukce umístěna, budou tuto událost připomínat. Plánuje se také nová expozice věnovaná událostem roku 1968.

Informace:

✉ Václavské nám. 1700/68, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.72435', E 14°25.85900'

Kam v okolí?

Pomník Janu Palachovi a Janu Zajíci – Před vchodem do Národního muzea se vám najednou zvlní dlažba před očima a přelije se do dvou nízkých mohyl spojených alegorickým křížem, který je z jedné strany pohlcen plameny. Kříž symbolizuje lidskou postavu jako pochodeň a připomíná nesmírně hrůzný a zároveň odvážný čin studenta Jana Palacha i jeho následovatele Jana Zajíce.

Autory pomníku odhaleného dne 16. ledna 2000 u příležitosti výročí zapálení se Jana Palacha jsou výtvarnice Barbora Veselá a architekti Jiří Veselý a Čestmír Houska.

Informace:

✉ Václavské nám. 1700/68, Praha 1 📍 GPS: N 50°4.76615', E 14°25.82532'

Živé pochodně

V období mezi lednem a květnem 1969 se v ČSSR pokusilo o sebevraždu upálením 29 lidí, z toho 4 ženy, a 10 z nich následkům popálení podlehlo. Jednoznačně nadosobní motivaci měli tři odvážní muži, jejichž jména měla být navždy vymazána z paměti národa. ČSSR však nebyla první zemí, kde se lidé uchýlili k takto mezní formě protestu proti srpnovým událostem. Opravdu první živou pochodní byl polský občan Ryszard Siwiec, který se na protest proti invazi armád Varšavské smlouvy do ČSSR upálil 8. září 1968 při celostátní oslavě dožíněk na varšavském Stadionu Desetiletí. Svůj čin vykonal za přítomnosti nejvyššího stranického vedení a státního vedení i statisíců diváků. Jeho jméno nese v Praze ulice, na které sídlí Ústav pro studium totalitních režimů, před nímž také naleznete Siwiecův pomník.

Jan Palach (11. 8. 1948 – 19. 1. 1969) se svým činem „pochodně číslo 1“ zoufale snažil vybudit svědomí národa a jeho varování, že když vláda nezruší cenzuru a nepřestane okamžitě rozšiřovat „Zprávy“, vzplanou další pochodně, se záhy stalo skutečností.

Jan Zajíc (3. 7. 1950 – 25. 2. 1969) se účastnil trýzny za Jana Palacha a rozhodl se být pochodní č. 2. Své rozhodnutí proměnil ve skutečnost dne 25. února, měsíc po pohřbu Jana Palacha. V jeho dopise na rozloučenou mimo jiné stálo: *Ať moje pochodeň svítí na cestu k svobodnému a šťastnému Československu...*

Evžen Plocek (29. 10. 1929–4. 4. 1969), jihlavský dělník, člen KSČ a stoupenec reformní politiky, se na náměstí v Jihlavě stal pochodní č. 3, ale jeho čin se již podařilo lépe utajit. Přestože se jeho pohřbu zúčastnilo okolo pěti tisíc lidí a proměnil se v masovou demonstraci, do celostátních médií neproniklo jediné slovo.

Pomník Janu Palachovi a Janu Zající před budovou Národního muzea

Kráčející trabant

V roce 1989 se Malá Strana proměnila v obrovské parkoviště trabantů, wartburgů a dalších vozidel východoněmecké provenience. Důvodem byla snaha tisíců občanů tehdejší NDR požádat o azyl na západoněmecké ambasádě v Praze, který byl téměř 4 000 osob udělen dne 30. září. Zatímco Němci byli ubytováni ve stanech na zahradě velvyslanectví a čekali na oficiální svolení k vycestování, jejich vozy se hromadily v ulicích Prahy. Vládnoucím komunistům dělaly vrásky na čele a mezi občany kolovaly desítky peprných vtipů vrhajících světlo na tuto automobilovou krizi. O jejím rozsahu svědčí i fakt, že do počátku října 1989 bylo odtaženo 1 525 vozidel. Automobilovou krizi ukončily události listopadu 1989.

Skulptura Davida Černého, oficiálně zvaná Quo Vadis, tuto epizodu připomíná a roku 1990 byla umístěna na Staroměstském náměstí. Následně byl originál věnován Fóru pro soudobé dějiny v Lipsku a bronzová kopie plastiky byla na podzim roku 2001 umístěna v zahradě německého velvyslanectví v Lobkovickém paláci.

Informace:

✉ Německé velvyslanectví, Vlašská 347/19, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.21072', E 14°23.87148'

MUSEUM OF COMMUNISM IS HERE!

Muzeum komunismu najdete
nedaleko Václavského náměstí

Kam v okolí?

Muzeum komunismu – Nedaleko Václavského náměstí naleznete muzeum, které pod heslem „komunismus – sen, skutečnost a noční můra“ sugestivním způsobem přibližuje dobu vlády jedné strany v různých oblastech, například v každodenním životě, politice, sportu, ve vzdělání, v umění, cenzuře a v dalších. Recepce ve tvaru pěticípé hvězdy a všudypřítomné rudé koberce vás nenechají na pochybách, že expozice je vyšperkovaná do nejmenšího detailu. Exponáty se nacházejí na ploše přibližně 500 m² ve třech sálech a uvidíte například výslechovou místnost, pohled do dobové dílny, školní třídy a mnoho dalšího. Kromě nesčetných zajímavých artefaktů můžete v projekční místnosti zhlédnout také zajímavé krátké dokumenty. Na prohlídku si rezervujte přibližně hodinu a půl.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 200 Kč 📧 Na Příkopě 852/10, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.08832', E 14°25.50527' 🌐 museumkomunismu.cz

Anekdota:

Poslední zhasne – Stovky opuštěných vozů a hromadný exodus východních Němců na Západ samozřejmě Pražané nemohli přejít bez povšimnutí. Z té doby pochází mnoho vtipů typu „Poslední zhasne“ nebo:

„Víte, jak se správně telefonuje do NDR?“

„???“

„Je tam někdo?“

Stalinův pomník na Letné

Dominantou Letné je dnes metronom umístěný na doslova nepřehlédnutelném místě. A právě toto místo bylo roku 1949 vybráno k vybudování památníku, který měl být dle slov tehdejšího ministra kultury Zdeňka Nejedlého „velký jako naše láska ke Stalinovi“. A ta slova se beze zbytku naplnila. Byla velká, ale neměla dlouhé trvání.

V boku kopce byl vydlabán půlkruhový zářez, do kterého byl vestavěn dutý podstavec sochy. V něm vznikly úchvatné podzemní prostory velikosti menšího fotbalového hřiště členěné desítkami nosných sloupů. Nadzemní část byla neméně pompézní. Dle návrhu arch. Jiřího Štursy vytvořil sochař Otakar Švec 15,5 m vysoké, 12 m široké a 22 m dlouhé sousoší, které znázorňovalo sovětského vůdce a za ním ve dvojstupu řadu pracujících a vojáků, čímž si pomník rychle vydobyl přízvisko „Fronta na maso“.

Monument byl slavnostně odhalen 1. května 1955 pod heslem „Svému osvoboditeli československý lid“. Ve své době šlo o největší a nejdražší sousoší v Evropě. Stalin však mezitím zemřel a zanedlouho Chruščov odsoudil jeho kult osobnosti, po čemž následoval rozkaz pomník zlikvidovat. Zjistilo se, že nejlevnější bude jej vyhodit do povětří, a tak v listopadu 1962 začalo odstřelování za „přísného utajení“, které bylo zajištěno zakrytím pomníku dřevěným bedněním. Bourání bytelně postaveného sousoší trvalo sedm týdnů a poté vyvstala otázka, co s volným prostorem a také co s podzemím, kde plány původně počítaly s mauzoleem nebo reprezentativními prostory, jenže k naplnění záměru nikdy nedošlo.

Po revoluci se v podzemí pomníku konalo několik kulturních akcí a rovněž odtud chvíli vysílalo Rádio 1, ale realizace plánů na další využití podzemí, které počítají s projektem obřího akvária, je zatím v nedohlednu.

Informace:

 [Letenské sady, Praha 7](#) [GPS: N 50°5.68712', E 14°24.96032'](#)

Velký strahovský stadion

Strahovský stadion byl až donedávna uváděn jako největší stadion na světě a svými zhruba 200 x 300 metry, plochou 63 tisíc m² a kapacitou 250 tisíc (dle některých zdrojů až 280 tisíc) diváků si tento titul rozhodně zaslouží. Původní, ještě dřevěný stadion na tomto místě vyrostl roku 1926 dle projektu Aloise Dryáka. Až do roku 1948 se tam konaly všesokolské slety a zborovské oslavy, které byly v poválečném období nahrazeny spartakiádami.

Podzemí Stalinova pomníku je veřejnosti otevíráno pouze při výjimečných příležitostech

Současnou podobu získal stadion během přestavby v letech 1948 a 1975. Za úprav v 70. letech se dle projektu prof. Zdeňka Kuny staly součástmi areálu také tělocvična a krytý bazén. Po revoluci se však nesmírná kapacita stadionu stala překážkou v jeho využití. Posledními velkými akcemi byla bohoslužba papeže Jana Pavla II. v květnu 1995 a koncert skupiny Rolling Stones v srpnu téhož roku, který sledovalo 130 tisíc diváků.

V 90. letech se zde ještě konalo několik výstav, ale areál postupně chátral a tribuny s ochozy byly v havarijním stavu. Stadionu nějaký čas hrozila demolice, ale naštěstí se roku 2003 dostal na seznam kulturních památek, a proto byla zahájena jeho rekonstrukce. Dnes se tady nachází sedm fotbalových hřišť a hřiště na minifotbal. Situace kolem polorozpadlých tribun však stále není vyřešena.

Informace:

✉ Vaničkova 100/6, Praha 6 📍 GPS: N 50°4.82750', E 14°23.30542'

Víte, že...

Spartakiáda

První spartakiádu uspořádala levicová Federace dělnických tělovýchovných jednot (1921–1938) v roce 1921. Název převzal roku 1955 Československý svaz tělesné výchovy pro celostátní spartakiády, jež měly z paměti lidí vymazat tradici oblíbených všesokolských sletů, pro které byl roku 1926 postaven Velký strahovský stadion.

Nábor nesmírné masy cvičenců byl zpočátku nucený, ale postupně byl jejich počet zredukován na 356 tisíc a pod heslem „kde nechce, ať necvičí“ se přešlo na princip dobrovolnosti.

Spartakiády se v ČSSR konaly každých pět let počínaje rokem 1955, s výjimkou roku 1970, protože po uvolnění režimu koncem 60. let měl

být uspořádán XII. všesokolský slet. Plán však zhatil vpád vojsk Varšavské smlouvy a místo celostátní spartakiády se konaly ve všech okresech ČSSR jen Tělovýchovné slavnosti.

Kromě ČSSR se spartakiády pořádaly také v NDR, SSSR a Albánii (zde ovšem pod jiným názvem).

Program spartakiád sestával ze tří částí: hromadných vystoupení cvičenců na Strahově, sportovních soutěží a turistických akcí. Další doprovodné akce zahrnovaly Večery družby a kulturní pořady. V dobách slávy cvičilo na Strahově až 33 tisíc cvičenců a spartakiády se těšily velké popularitě, silně podpořené pozitivní medializací.

Poslední spartakiáda se konala roku 1985 a poté až roku 1994 proběhl dávno plánovaný XII. všesokolský slet. Byla to také bohužel poslední velká sportovní akce v tomto areálu.

Spartakiáda roku 1955 představovala vyvrcholení oslav 10. výročí osvobození ČR

Trabant muzeum

Trabanty z duroplastu s dvoutaktním vzduchem chlazeným motorem se staly doslova legendou, jedněmi milovanou, jinými proklínanou. O jejich popularitě svědčí také stovky vtipů, které o nich dodnes kolují. Chcete-li se s nimi seznámit podrobně, trefou do černého je návštěva Trabant muzea, které by se klidně mohlo jmenovat Trabant muzeum od A do Z, protože se tam seznámíte s kompletní historií tohoto slavného východoněmeckého vozu, od „praotce trabanta“ z roku 1954 až po čtyřtakt z roku 1991, kdy byla výroba ukončena.

Kromě trabantů ve venkovní expozici uvidíte v muzeu také plně vybavenou dobovou garáž a vyzkoušíte si pro současné řidiče již poměrně záluďné řazení a řízení. Muzeum vystavuje i mnoho drobných předmětů denní potřeby z NDR. A co více, pro děti tady mají závodní dráhu, kde mohou soutěžit s modely trabantů, a rodiče si tak mohou nerušeně projít celou expozici.

Muzeum se nachází v objektu bývalého Autosportklubu Praha, založeného v 60. letech 20. století.

Informace:

🕒 celoročně 💎 do 100 Kč 📧 Plzeňská 215b, Praha 5 📍 GPS: N 50°4.07433', E 14°20.93347' 🌐 trabantmuzeum.cz

Trabant muzeum. Foto: Tomáš Roun

Pozorovatelna StB Kajka

Z věže chrámu sv. Mikuláše na Malostranském náměstí je vynikající výhled, a to zejména na budovy velvyslanectví USA, Spolkové republiky Německo, Japonska a několik dalších. Není divu, že ve věži zahnízdila StB a v letech 1952–1989 v ní měla pozorovatelnu označenou krycím jménem Kajka. Unikátní je tím, že z mnoha desítek pozorovacích nebo opěrných bodů StB na území Prahy je první, která byla po nutné rekonstrukci turisticky zpřístupněna.

Ve věži, 70 m nad dlažbou ulice, se nachází stálá výstava autentického sledovacího a odposlouchávacího vybavení jako vystřiženého ze starých bondovek, artefakty dokumentující činnost StB a mnoho dobových dokumentů a fotografií.

Informace:

🕒 denně 💎 do 100 Kč ✉ Malostranské náměstí, Praha 1 📍 GPS: N 50°5.27830', E 14°24.19998' 🌐 turistika.cz/clanky/kajka-mala-strana-ocima-stb

Muzeum Policie ČR

Muzeum se nachází v budově bývalého kláštera augustiniánů kanovníků od roku 1948. V roce 1960 se tyto reprezentativní prostory proměnily v Muzeum Pohraniční stráže a roku 1973 v Muzeum SNB. V roce 1990 bylo přejmenováno na Muzeum Policie ČR, ale expozice se stále zaměřují i na historický vývoj bezpečnostních složek, a to již od roku 1785.

Muzeum nabízí stálé expozice o historii četnictva, činnosti bezpečnostních složek během 2. světové války a posléze SNB včetně pohraničních útvarů a Pohraniční stráže. Samostatná část je věnována operativní technice využívané StB a další informuje o současné organizaci a činnosti policie. Oblíbená je především expozice kriminalistiky, která obsahuje několik interaktivních přístrojů, na nichž si zájemci mohou vyzkoušet práci kriminalistů.

Malí návštěvníci si zase mohou ověřit znalosti dopravních předpisů prostřednictvím počítačové hry.

Informace:

 celoročně do 50 Kč Ke Karlovu 453/1, Praha 2 GPS: N 50°4.15208', E 14°25.71060' muzeumpolicie.cz

Úkryt civilní ochrany Folimanka

Z ulice Pod Karlovem můžete jednou měsíčně vstoupit pancéřovými vraty do rozsáhlého labyrintu podzemních chodeb a místností, který se nachází pod parkem Folimanka.

Rozlohou 1 332 m² je to největší kryt Prahy 2 a stejně jako v případě Parukářky jde o kryt typu III. třídy. Jeho kapacita činí 1 300 osob, jimž v případě napadení poskytne útočiště na 72 hodin. I v tomto krytu je však možné v případě nouze kapacitu zvýšit na dvojnásobek. Bunkr má tři vstupy a v parku pozornému návštěvníkovi neuniknou dvě větrací šachty a pozorovatelná s výhledem do Bělehradské ulice.

Kryt byl vybudován na přelomu 50. a 60. let 20. století. Je vybaven vlastními studnami, agregáty zajišťujícími osvětlení a vytápění, záchody a ošetrovnou. Tvoří jej dvě souběžné chodby o délce 125 m, které jsou několikrát propojeny. Na ně navazují další odbočky, které slouží ke vstupu do areálu, jako technologické zázemí, dekontaminace a sklady.

Dnes je objekt součástí integrovaného záchranného systému a je plně funkční. Díky spolupráci Speleologického klubu Praha a Správy služeb hl. města Prahy je navíc turisticky zpřístupněný. Prohlídky se obvykle konají 1krát měsíčně v sobotu,

v termínu, který naleznete na stránkách Úřadu městské části Praha 2. Zajímavostí je pořádání adventních prohlídek s vánoční atmosférou a občerstvením.

Informace:

🕒 *konkrétní termíny* 💎 *zdarma* ✉️ *Pod Karlovem, Praha 2* 📍 *GPS: N 50°4.06752', E 14°25.94755'* 🖱️ *urad.praha2.cz*

Úkryt civilní ochrany Parukářka

Pod kopcem Parukářka na Žižkově se nachází rozsáhlý protiatomový kryt, oficiálně zván Bezovka. Podzemní prostory byly vyraženy v letech 1952–1955 a projektovány tak, aby v případě jaderného konfliktu poskytl úkryt pro 5 tisíc osob, ovšem s tím, že by na každého připadalo půl metru čtverečního prostoru. Kryt je zařazen do kategorie III. třídy odolnosti znamená, že by odolal výbuchu jaderné bomby ve vzdálenosti přibližně 500 m. Dovnitř je možné vstoupit pěti přístupovými chodbami a schodiště do krytu je zdvojené pro zajištění rychlejšího přesunu ukrývaných osob. Kryt měl vlastní zdroj elektřiny a vody a byl vybaven vysoce výkonnou vzduchotechnikou.

Dnes je část krytu stále připravená k použití jakožto součást integrovaného záchranného systému a svojí kapacitou 2 500 osob představuje druhý největší úkryt po komplexu pražského metra. Další části jsou pronajaté. Jsou tam sklady a prostory patřící Policii ČR, ale i hudební klub, lezecká stěna a záložní televizní vysílací studio, které bylo využito během okupace roku 1968.

V bunkru je rovněž muzeum s expozicemi přibližující dobu studené války systém krytů CO před rokem 1989 i technické vybavení ČSLA pro případ jaderného konfliktu.

Informace:

🕒 *individuální* 💎 *do 100 Kč* ✉️ *v areálu parku Parukářka, Praha 3* 📍 *GPS: N 50°5.05500', E 14°27.48400'* 🖱️ *bunkr-bezovka.cz*

Přehlídka plynových masek v Parukářce. Foto: Jan Pokorný

Severozápadní viadukt Pražského Semmeringu na okraji Prokopského údolí je 92 m dlouhý a 20 m vysoký. Foto: Jan Pohunek

K-116

V Prokopském údolí je vojenský objekt označený krycím jménem K-116, jehož účel a rozsah je stále tajný a odedávna jitrí fantazii Pražanů.

Není divu. V místech, kde se objekt nachází, bývala legendami opředená Prokopská jeskyně s pramenem. V 19. století byla oblíbeným poutním místem. Nad ní stával malý kostelík s poustevnou. Délka jeskyně se uváděla 120 m, ale jeskyně zanikla v souvislosti s těžbou vápence ještě v 19. století.

Zajímavá je i novodobá historie tohoto místa, protože prostory bývalého lomu zvolili nacisté pro stavbu podzemní továrny s krycím názvem Eulálie (též Kali), ve které ČKD vyráběla součásti pro stíhač tanků Jagdpanzer 38(t) Hetzer, ale továrna nebyla nikdy zcela dokončena. Po válce v lomu opět fungovala těžba vápence, a to až do 60. let. Roku 1966 se objekt dostal do hledáčku armády a tehdy byl odstřelen kostelík sv. Prokopa, pravděpodobně proto, aby podle něj nebylo možné objekt snadno zaměřit. Armáda zde dle některých zdrojů vybudovala záložní velitelské stanoviště pro případ jaderné války s označením K-116 a s kapacitou až 1 000 osob. Veškeré další informace jsou založeny již jen na

dohadech, protože místo podléhá režimu utajení. Objekt byl radikálně přestavěn a zmodernizován v 80. letech a je stále v majetku armády a přísně střežen.

Navzdory tomu stojí místo za návštěvu, protože se nachází v jedné z nejmalebnějších přírodních památek Prahy. Hlubokým kaňonem Prokopského a Dalejského údolí prochází naučná stezka a vede tudy také železniční trať Praha–Smíchov – Hostivice, která cestující nepřestává uchvacovat výhledy, jež se cestou nabízejí a díky kterým získala přívlastek Pražský semmering.

✉ Prokopské údolí, Praha 5 📍 GPS: N 50°2.44105', E 14°22.58423'

Objektu v Prokopském údolí se někdy přezdívá pražská Oblast 51. Foto: Jan Pokorný

